Szövetség irodájában (1052. Budapest Semmelweis u. 1-3, III. 326, naponta 10-14 óra között. Tel: 267-0198)

******

Utánnyomás a Népszabadság 2004. február 9-i számából

Falun született a városépítő

A talpasi származású Kabdebó család jeles tagja volt Gyula, aki az Arad melletti kis faluból érkezett a fővárosba, hogy itt elismert szakmát tanuljon. Az építészet érdekelte leginkább, így 1896-ban oklevelet szerzett a József Műegyetemen, majd tanársegédként, később magántanárként az oktatók sorába állt.

Az ismeretterjesztés szívügye volt. Ő szerkesztette és részben az ő tollából született 1903-ban *Az építészet története az ókorban* című könyv, a XX. század elejének egyik legjelentősebb e tárgyban írott műve. A Magyar Építőművészet szerkesztője lett 1907-ben. Tanulmányozta hazánk reneszánsz művészetét is. Mind között a legjelentősebb a Budapest székes főváros építkezései című írása, amely 1913-ban jelent meg.

A korszakban zajló nagy fővárosi építkezések Bárczi István polgármester nevéhez fűződnek. Budapest lakossága a századfordulón rohamosan növekedett, s a tízes években már elérte a 900 000 lelket. Ugyanakkor lett kötelezővé az elemi oktatás. Ezért ki kellett dolgozni egy olyan városfejlesztő programot, amely ennek a hatalmas tömegnek a lakhatási és oktatási problémáját megoldotta. A feladattal *Kabdebó Gyula* hivatalnoki építészt bízták meg, akinek mindenre kiterjedt a figyelme: kislakások, bérházak és iskolák tervezésére, kivitelezésére, azok anyagi hátterére és a telkek kiválasztására is gondolt. A bérházépítések során az volt a cél, hogy sok kisebb méretű lakás szülessen, s ezzel enyhítsék a súlyos lakhatási gondokat. Bizonyos esetekben a földszinten műhelyeket, üzleteket, a legfelső emeleteken műterem-lakásokat alakítottak ki. Az iskolaépítő program eredetileg kilencven oktatási intézmény tervezéséről szólt. Végül a megvalósításra szánt összegből ötvenöt nagyobb, több tantermet magában foglaló iskola lett. Nem tudjuk, hogy az egyes építészek milyen feltételek mellett kapták meg a tervezési jogot, és azt sem, hogy mi alapján döntöttek arról, hogy egyáltalán ki vehet részt a munkákban. Néhányan - igen elismertek is - kimaradtak belőle. A lényeg persze az, hogy mindez megvalósulhatott.

Kabdebó Gyulának nincsenek híres épületei, munkássága azonban a főváros számára felejthetetlen. Napjaink menedzsereit felülmúlva teljesített: az általa kidolgozott program keretein belül létrejött iskolákban még mindig tanulnak diákjaink, szépen kialakított bérházak lakásaiban pedig a főváros több ezer lakosa él ma is. Ezért érdemes róla megemlékezni születésének 130. évfordulóján.

Sós Zsuzsanna

******

Özvegy Hájek Róza, született Györgyfy úrhölgy rövid élettörténetének pontjai

Erdélyben hagyomány vallani az élet útján történtekről mentségül is, de hagyakozásként is. Irodalmunkban sajátos helyet foglal el ez a műfaj, amely az utódoknak örök forrás és példakép: napjaink irodalmában is szemünk előtt buggyan ki egy-egy műből a vallomás. A műfaj nagyjait számon tartjuk, és vissza-visszatérünk hozzájuk műveik ma is élő irodalmi alkotások, és ezért, úgy hisszük nem kell külön megemlékezni az elődökről és utódokról,

csak éppen meg kell szólaltatnunk a vallót.

Íme, így vall életéről egy örmény asszony 1848-tól a század végéig! Mert ez az asszony nem csinált ugyan történelmet, de részese és tanúja volt annak és sok minden történt vele. Visszaemlékezéseiben mondja egy-egy eseménnyel kapcsolatban: „Ennek is van egy kis története". És van története az 1848-49-es eseményekről, angliai tartózkodásáról, ausztráliai útjáról, törökországi működéséről és az örmény titkos társaságokban való részvételről. A visszaemlékezéseit író hatvannégy éves asszonynak alkalmasint a keze nem bírta róni a sok betűt, de emlékeiből és bizonyára képzeletéből is többre is futotta volna. Jellemző, ahogy írás közben egyre eszébe jut még egy-egy esemény, visszatér időben és elmondja, ami eszébe jutott, de érezzük, ezzel még nem merített ki mindet.

A visszaemlékezést a kolozsvári Állami Levéltárban őrzött eredetiből közöljük. A kézirat a szamosújvári volt Örmény Múzeum kézirattárából került mai őrzőhelyére, (1) és a jelek szerint Györgyfy Róza visszaemlékezéseit azért írta, hogy közöljék azokat. A kéziraton található ceruzajavítások más kéztől és a melléklethez írt utasítás erre vallanak. Nagyon valószínű, hogy akihez a befejező sorait intézi, nem más, mint Ávedik Lukács erzsébetvárosi örmény-katolikus plébános, akinek éppen akkoriban jelent meg monográfiája Erzsébetvárosról.(2) Viszont ha meg is jelent valahol nyomtatásban a visszaemlékezések szövege - a rendelkezésünkre álló bibliográfiai utalások alapján ezt még nem állapíthattuk meg.

Györgyfy Róza visszaemlékezéseit irodalmi olvasmánynak szántuk, koráról vall, kora stílusában. Nem fogtuk a forráskritika kereszttüzébe, de nem nehéz észrevenni, hogy a kronológiával bizony egy kis baj van, az író nem mindig emlékszik az események pontos idejére, és bizonyára ezek az események sem mindig egészen úgy történtek, ahogy évtizedek távlatából leírja őket. Krónikások és memoárírók hosszú sorából - akikre a forráskritika aztán rábizonyít - miért éppen ebben a visszaemlékezésben lenne minden pontos és ... igaz. Ezért a jegyzetek is csak azt szolgálják, hogy a mesét némileg időben és térben elhelyezzék, anélkül azonban, hogy az kritikailag megerősítenék. Még a történelem ismert szereplői esetében sem könnyű megállapítani és hitelesnek nyilvánítani mindazt, amit csak elmondanak, pedig ezekre az ellenőrző adatok egész sora áll rendelkezésre. Mennyivel több gondot jelent azonban kritikailag ellenőrizni mindazt, amiről Györgyfy Róza vall. Például a kutató a kolozsvári anyakönyvekben nem talál adatot arra, hogy Györgyfy István 1858-ban Kolozsvárt halt volna meg. (Hacsak nem volt unitárius, mert ezt az anyakönyvet nem állt módunkban ellenőrizni.) Tudunk Anna Ipatescu 1848-as szerepléséről,(3) Lebstück Máriáról a híres Mária főhadnagyról(4) és az 1848-49-es harcok más résztvevőiről egész irodalom áll rendelkezésünkre, de nem tudjuk megerősíteni azt, amit Györgyfy Róza önmagáról vall. Pedig egy másik örmény leány, Hollósi Róza hasonló esetéről, aki 1848-ban a Vilmos-huszárokkal hazatérő Hermán János őrmestert követte a harctérre(5), van adatunk.

Tekintsük tehát a visszaemlékezéseket - egyelőre- irodalmi olvasmánynak, a kor irodalmi közízlésre vonatkozó forrásnak. Mert ha valót is ír Györgyfy Róza, nem nehéz felismerni stílusában a korabeli lapokban és füzetekben leginkább olvasott, eseménydús, kalandos történetek jegyeit. Aki pedig történeti forrásnak akarja használni, ne sajnálja a fáradságot és vesse össze adatait a tárgyalt események ellenőrzött adataival. Hazai levéltáraink forrásaitól a bécsi Hadilevéltár irataiig, a török események irodalmától az örmény história múlt századi forrásáiig.

Özvegy Hájek Róza született Györgyfy úrhölgy rövid élettörténetének főbb pontjai:

Özvegy Hájek Róza, született Györgyfy, Kis-Küküllő megye, Erzsébetvárosban 1832. év december 15-én. Szülői Györgyfy István kolozsvári születésű és régi magyar nemes, (6) neje pedig Kápálb Lucia, erzsébetvárosi születésű, örmény leány.(7) Anyám meghalván 1833.

évben, én mint 9 hónapos csecsemő árván maradván, felneveltek Alexa János és neje, Kápálb Róza, tudniillik édesanyámnak testvére.(8) Nevelőszülőim iskolába járattak, Erzsébetvároson, ahol magyarul és német iskolákat hallgattam. Az előbb nevezett iskoláim végezte után szolgálatba álltam egy kapitányhoz, ki elvitt Csehországba Teréziavárba, (9) ahol mint cseléd megismerkedtem egy József-huszár őrmesterrel, kinek Dsisak István a neve és lengyel származású, és aki 1847-ben el is vett feleségül. Végre 1848-ik évben kiütvén a forradalom, férjem egész skadron katonájával átjővén a magyarokhoz, előléptették tisztté. De én már felesége lévén, nem akart tőlem távol lenni, hanem betanítva engem minden katonai dolgok miként való használására és a hadakozás minden fortélyaira, lenyírta hajam, felöltöztetett közlegény katonaruhába, és én is a századával jöttem vissza Magyarországba. Nevem pedig mint katonának Györgyfy Laci volt, és rövid idő alatt férjem őrnagyi rangra emelkedvén, én mint adjutánsa szolgáltam, s én is vitézi teteimért hadnaggyá ki lettem nevezve Viziaknánál, (10) mivel itt a Márjás ezredzászlóját én mentettem meg. Innen továbbmenve, Piskinél (11) már főhadnagyi ranggal lettem kitüntetve. De már ekkor egy mély kardvágás is tátongott fejemen, melyet hamar kiheverve, Nagyszeben bevételénél (12) megkaptam a második sebet a lábamra, melyben az életem ellen irányított fegyvergolyót mai napig is hordozom.

Az 1848-ik év minden nevezetesebb összeütközésénél részt véve, végre odajutottam többedmagammal, hogy 1849. évben Szászsebesnél mintegy 180-an a muszka elfogott és bevitt Szászvárosra, (13) és itt azonnal kimondották ránk a tizedelést. De én mint nő, felöltözve női ruhába, kiszöktem a börtönből, és hason mászva a muszka poszton keresztül jutottam a honvédcsapathoz, és ezeket a posztok ellen való támadásra biztatva, kimentettük a velem elfogott 180 rab honvédtársamat. Miután Bem apónak tudomására jövén, hogy Görgey fegyverletétele után (14) többé itt maradni nem lehet, felszólította a táborát, hogy aki akarja, kövesse őt Törökországba. És csakugyan sokan követték is, s úgyszint férjem is menni akart, de már nekem kedvem nem lévén, visszamaradtunk, és férjemmel bemenve a temesvári festungba, visszaállott az osztrák katonasághoz, megjegyezvén, hogy őt a magyarok úgy fogták volt el, s most megszabadult a magyaroktól s ide, tudniillik az osztrákokhoz, visszajött ismét. Mert ha azt mondotta volna, hogy ők jóakaratokból álltak volt a magyarokhoz, rögtön főbe lövették volna.

Férjem visszaállása után Radetzky generálissal Olaszországba menvén, ott egyik csatában elesvén, én özvegyen maradtam 4 gyermekkel. Olaszországban férjem halála után, mely 1854. évben volt, kevés nyugdíjat kaptam, de én ezen kevés penziómat gyermekeim részére otthagytam, minekutána már gyermekeimet a katonai intézetbe, Bécsbe beadtam. Magam visszajöttem Erzsébetvárosba, hol állandóan laktam 1858-ig, mikor is férjhez mentem másodikszor is, egy az ott állomásozó huláner ezredbeli őrmesterhez, kinek neve Hájék József volt.

Minekutána másodszor is férjhez mentem, mégpedig őrmesterhez, alig esküvőnk után rövid időre férjem ezrede el lett komandírozva Olaszország felé, s így útnak indulva, Kolozsvárt három hónapig maradtak a legénység és férjemmel én is. De férjemmel én éppen édesatyám, Györgyfy István házához lettem bekvártírozva, illetve szállásolva.

A férjhezmenetelem alkalmából szükséges okmányokból férjem már tudta, hogy én Györgyfy leány vagyok, de nekem meg volt tiltva férjem által a magyarul való beszéd, s így nem értekezhettem a házigazdával, ki apám volt és én nem ismertem. Történt később, hogy egyszer Erzsébetvárosból kapok egy levelet nevelőatyámtól, hogy menjek vissza Erzsébetvárosba, mivel nagyanyám, Kápálb Gergelyné született Szentkovics Anna Mária haldoklik. Én a levelet megkapva sírni kezdettem, és ezt látva a házigazda odajött, és magyarul kezdett kérdezni, miért sírok. A nagy fájdalomban megfeledkeztem férjem tilalmáról, és én is magyarul mondám: „Édes Házi-gazda Úr, én azért sírok, mert Erzsébetvárosról kaptam egy levelet, melyben hívnak vissza, mivel nagyanyám haldoklik” Házigazda kérdi: „Ki a

nagyanyja?" És megmondva neki, megölelt, sírni kezdett, s e percben lépett be férjem, ki rögtön kérdőre vont, hogy mi történt. Én őszintén bevallva azt, hogy tilalma ellenére magyarul kezdettem a kapott levél miatt beszélni, édesapám megismert, s nyakamba borulva így találkoztam 25 év után szerető édesapámmal.

A levél hívására visszajöttem Erzsébetvárosra, de már nagyanyám csak anynyit tudott mondani, hogy „Igen, a te atyád Györgyfy István". Ezután rá rövid időre meghalt, és én visszamenve Kolozsvárra, mit látok? Azt, hogy atyám a végrendeletét megírva haldoklik a szíve meghasadt örömében, hogy velem 25 év után találkozhatott.

Édesatyám vagyonát rám hagyván végrendeletileg, de ahhoz jutni az atyám rokonai miatt nagy bajjal tudtam, és én kénytelen voltam 2-szer őfelsége elé járulni kihallgatásra, míg a végrendeletileg rám hagyott birtok rám szállott.

Ezután jött a katonaságnak, melynél férjem is szolgált, a parancs, hogy menni kell Olaszországba a csatába, hová én is mint tiszti markotányosné férjem elkísértem, és 1860-ban a csata befejezése után jöttünk vissza Magyarhonba, Budapestre.

Minekutána férjem is megunta volt a sok katonáskodást ki akart lépni a hadsereg kötelékéből, de nem eresztették, mivel híre volt, hogy királyunk öccse Mexikóba megy és magával viszi az öregebb katonákat. (15) Mi meg is történvén férjemet is elvitte, és ott veszett el, többé vissza nem tért, s így egyik férjem halálát sem láthattam. Ezalatt, míg férjem Mexikóba, én Pesten megtanultam a „bábaasszonyságot", s így mint kitanult bába mindjárt ki lettem nevezve Pesten a szülészeten tanuló nők kórházában, mint felügyelő, mintegy másfél évig.

Míg felügyelői tisztem teljesítettem azalatt történt, hogy a török szultán európai útra indulván, (16) a többek közt Pesten a mi intézetünket is meglátogatta, kivel mint kísérők Törökországból két örmény fiúból álló tiszt is jött, kik velem csak- hamar beszédbe ereszkedve megismertek, hogy örmény leány vagyok, és ezt meghallván a szultán, visszafordult és kérdés milyen nő és milyen nyelvet beszél? Mire jelenték, hogy örmény, és itten mint felügyelő van alkalmazva. Erre a szultán a professzoromhoz fordult, és kérte, hogy engedjen vele Törökországba az udvarába lévő nők szülésznőjének, és ígérte, hogy mint doktort kitaníttat. Mit megtett, és nekem az útlevél elkészülvén, vele az egyezség, azaz fizetés dolgában is megegyeztünk a következőképpen: havi 20 darab aranyban, mi a mi pénzünk szerint tesz 230 forintot.

Ezután további útjára menvén, mikor hazakerült, Mitát pasát küldötte érette és én ezen nevezett pasával utaztam Törökország fővárosába, Konstantinápolyba, (17) a szultán udvarába. S itt hét évig voltam, míg a török szultán, kinek neve „Azisz", halála bekövetkezett. Ezután még szultán Muráttal 2 hónapig maradtam az udvarába, de minekutána őt tébolyodottá nyilvánították és a szultánságról letették,(18) ekkor innen kilépve, Angolországban, Manchester nevezetű városban telepedtem meg.

Ide azért mentem, mivel egy fogadott fiam lévén, itt tanítattam „gépésznek". Itt tartózkodásom alatt megismerkedve magasabb körökkel, a többek közt történt, hogy egy grófné, kinek férje Ausztráliában mint generális szolgált, megtébolyodott, s okvetlen férje kívánságára hozzá kellett szállítani. De minek utána nem akadt, ki többféle nyelvet beszélve vele útra szálljon, én lettem megbízva Ausztráliának Mélborn (19) nevű városában elkísérnem.

Hajóra szállva, midőn az egyenlítőhöz értünk, itt bizonyos okok miatt késnünk kellett néhány napot, és amíg késtünk, mi történt, mint az, hogy egy éjjel a grófné megszólított, hogy kötelékeit oldozzam fel, mivel most teljesen jól érzi magát.

Én kívánságát teljesítve, nagy bámulatomra látom, hogy csakugyan teljesen tébolyodottságából kigyógyult. Innen tovább utazva elértünk kitűzött célunkhoz, hol férje kimondhatatlan örömmel fogadott, de megjegyzem, hogy ámbár gőzhajón utaztunk, mégis utunk 68 napig tartott.

Mélbornba 14 napig maradtam, míg az út fáradalmait kipihentem, s ekkor útra kelve, egy másik irányba akartam visszautazni, és egy vitorlás hajóra ültem, mely a Reményfok felé vitorlázva, 96 napi fáradalmas út után értem Angolország Léberpol (20) nevű városába, honnan gőzösön értem lakóvárosomba, Manchesterbe. Lakásommal szemben lakott egy német gróf, ki már 22 éve házas volt, de magtalanok voltak. S ekkor történik, hogy felesége érdekes állapotba esik, de a doktorok ezt nem ismerve fel, vízkórságot állapítottak meg. De férje a helyi doktoroknak nem hívén ezen állításoknak, elment Paris és Londonba, hogy onnan hozzon tudós doktorokat. S míg odajárván, én észrevettem a grófnét, látva hogy nem vízkórságban szenved, hanem teherben van, mit meg is mondva egyik szobalányának, engem azonnal behívattak, és csakugyan állításom valónak bizonyult, mivel rövid időre egy egészséges fiúgyermeknek adott életet. Annyi igaz volt csak a doktorok állításában, hogy a gyermek fogantatásakor és után a rendesnél több vízben volt elhelyeződve, mi a gyermek fejlődésére is nagy befolyással volt, és egyéb baj nem volt semmi.

(folytatjuk)

Jegyzetek:

1. Szamosújvár város levéltára a KvÁLvt-ban - Múzeumi iratok.
2. Ávedik Lukács: Szabad királyi Erzsébetváros monográfiája. Szamosújvár 1896.
3. Stefan, I. M.: Ana Ipatescu. B 1975. - Ucrain, Constantin. In primele rinduri. B 1975. 11-13. - Uö: In numele revolutiei de la 1848. B 1978. 39-48.
4. Hegyaljai Kiss Géza: Lebstück Mária honvédhuszár főhadnagy emlékirata 1848-49-ből. = Hadtörténeti Közlemények 1935. - Uo: Mária főhadnagy. = Új Idők 1932. 3. sz. -A szabadságharc amazonja. = Pesti Hírlap 1891. 250. sz. - Jókai Mór: A női honvédhadnagy = Pesti Hírlap 1892. 20. 22. sz. - Szabadságharcunk két amazonja. = Pesti Hírlap 1892. 150. sz. -A kisasszonyfőhadnagy = Pesti Hírlap 1892.163, sz. -Az újpesti nőhonvéd. = Budapesti Hírlap 1893.162. sz. A női honvéd-hadnagy. = Magyarország 1906, március 15.
5. Hermán János: A Vilmos huszárok. Egy őrmester elbeszélése. _ - Igazmondó 1867. 10-13. sz. - Uö: A Vilmos huszárok hazajövetele. = Honvédvilág. Szerk. Kúnsági (Illésy György) és (Egervári] Potemkin (Ödön). I-II. Pest 1868. - Rédvay István: A Vilmos huszárok hazatérése 1898-49-ben. = Magyar Katonai Szemle 1940.
6. A kolozsvári névanyagban a XVIII. század végétől a XIX. szárad hatvanas éveiig nem találtam Györgyfy családnevet. A városban viszont előfordul a Györfi név. Egy Györfi István, Györfi Istvánnak és Diószegi Katának a fia, 1799. október 6-án született. Egy másik, Györfi Andrásnak és Salak Annának a fia 1809. május 2-án. Mindkettő Györgyfy Róza édesapja is lehetne. Anyakönyvek 71/25. sz. 82,129 (Református anyakönyv).
7. Az 1708-tól kezdődő anyakönyvek alapján összeállított erzsébetvárosi örmény családok névjegyzékében nem szerepel a Kápálb családnév. Ávedik i.m. 255-257. - Lehetséges, hogy Györgyfy Róza édesanyja mégsem született Erzsébetvárosban, a család csak később költözött oda, és ő Györgyfy Istvánnal más helységben kötött házasságot. A Kápálb családra vonatkozóan I. Szongott Kristóf: A magyarhoni örmény családok genealógiája tekintettel ezeknek egymás között levő rokonságára, s a vezeték- és keresztnevek etymológiai értelmére. = Armenia 12/ 1898. 48. - L. még Armenia 11/1897. 272, 339, 349.
8. Az Álexa erzsébetvárosi családra vonatkozóan 1. Ávedik, i.m. 255.
9. A hajdani katonaváros, Theresienstadt, ma Terezin, Csehországban.
10. 1849. február 4-én Bem vereséget szenvedett Vízaknánál.
11. 1849. február 9-én Bem tábornok győzelme Piskinél.
12. 1849. március 11-én.
13. Lüders cári tábornok Szászsebest 1849. augusztus 12-én, Szászvárost 1849. augusztus 13-án foglalta el.

14. Világos,1849. augusztus 13.
15. Miksa főherceg 1864. április 10-től kivégzéséig, 1867. június 29-ig mexikói császár.
16. Abdul Aziz szultán 1861-től 1876-ig uralkodott. 1867-ben európai körúton volt.
17. Istanbul, Törökországban.
18. V. Murad 1876. május 30-án lett szultán. Az uralkodásra alkalmatlan szultánt három hónap múlva, augusztus 31-én megfosztottak trónjától, és a Boszporusz melletti Csiragán palotába zárták.
19. Melbourne.
20. A Jóreménység-fok Afrika déli részén. - Liverpool.

Kiss András
Források és értelmezések, Kriterion, Bukarest 1994.

******

Gross Arnold*: Falinaptár 2004*

Gross Arnold különleges, egyedi rézkarcaiból a közönség leginkább csak a kész alkotást látja, mással nem is foglalkozik. Ritkán fordul meg az emberek fejében, mi is egy-egy aprólékos, fáradságos munkával megkarcolt lemez sorsa.

Nos, a képek, amiket ebben a naptárban láthatunk, nem véletlenül kerültek egy csokorba. Gross Arnold néhány hónapja kapta vissza azokat a lemezeket, melyeket 1969-ben a Képcsarnok Vállalat adott le további megőrzés céljából a Magyar Nemzeti Galériának, majd ezek a Képcsarnok Vállalattól kerülhettek volna vissza jogos tulajdonosukhoz, magához a művészhez. Ám nem kerültek, csak most, harmincnégy év után. Ebben a művész segítségére volt maga a Magyar Nemzeti Galéria is. A visszakapott lemezek nagy része acéltűvel áthúzva került a művészhez, ezért újabb nyomás azokról már nem lehetséges. Ez a leadott lemezek kezelésének hivatalos módja, hogy azokról újabb nyomatok bizonyos példányszám felett ne készülhessenek.

Kár, hogy ezek az áthúzások valószínűleg új keletűek.

Megmaradt azonban néhány régi nyomat is, melyekkel kiegészítve össze tudtuk állítani ezt a naptárt, s illusztrációként ezen az oldalon azt is bemutatjuk, milyen lenne a már áthúzott lemezről készült nyomat.

Gross Arnold munkásságának fontos vonulatát képezik az 1960-as években készült rézkarcok, ezekből válogattuk a naptár anyagát. Ezek a nyomatok, ilyen színpompában, ilyen összeállításban, másutt már nemigen fordulhatnak elő. Reméljük, örömük telik bennük hónapról-hónapra.

Dr. Sinóros Szabó Katalin művészettörténész*:*

„Azzal kísérletezem, hogy a szeretetet hirdessem. Az a célom, hogy örömet okozzak." Kíméletlenül hajszolt ritmusú, egyre durvábbá váló korunkban ritka nézetet vall Gross Arnold, a kétszeres Munkácsy- és Kossuth-díjas, nemzetközi hírű grafikusművész. Nehéz elképzelni ennél humánusabb és szelídebb ars poeticát. Több, mint fél évszázada kiteljesedő életműve és az iránta megnyilvánuló folyamatos érdeklődés bizonyítja igazát. A természet végtelen gazdagságára, a gondosan kiválasztott ódon városrészek sajátos hangulatára és persze a női szépségre rácsodálkozó művész dúsan burjánzó élettel telíti lapjait. Békésen megférnek rajtuk a leányfejű, kecses napraforgók és az emberarcú bohókás madarak, az emeleti ablakokban, vagy éppen az utcán álldogáló pucér nők és az égbolton légtornászként egyensúlyozó angyalok. Az áradó fantáziájának, cseppnyi iróniájának kedves apróságok